

ELIZAKOAK ETA GORPUTZ-BIDEAK

[Nikolas Zendoia](#)

(Aia, Gipuzkoa, 1941)

Oraingoan, kontu serioekin nator, ba, lagunok. Bizitzan denetik daukagulako.

Gure txiki-denboran, elizakoak zer ziran ikasi genuen; ikusiz, gaiñera. Gure etxean ere baziran zaarrak, eta auzoetan ere bai. Orduan ez zegoen errepiderik, orain bezela, baserrietara. Eta aitona-amonaren bat gaizkitzen zanean, Jauna etxera ekartzen zitzaion, edo eramaten zitzaion. Gertukoa bazan eta urrutikoa bazan. Ari deitzen zitzaion *elizakoak*.

Nola eramaten ziran, ba, elizakoak? Edo nola eramaten zan Jauna?

Apaizak, betiko sotanaz gain, beste jantzi zuri bat sartzen zuen burutik beera, gerria baiño beeraxeagokoa. Ez dakit zer izen zeukan. Eskuetan esku-kutxa txiki bat artu, barruan Jauna zuela, eta zapitxo batekin estalita eraman oi zuen elizatik gaizki zegoenaren etxeraiño.

Baiña apaiza bakarrik ez zan joaten. Sakristaua izaten zuen laguntzaille, edo serora-etxekoren bat, arropa txukunak jantzita, eskuan zintzarria zuela. Elizako zintzarria, jakiña: *Santuseko* txiliña jotzeko erabiltzen zuena. Edozeiñek galdetu lezake: sakristauak zer eginkizun zeukan, ba, eskuan zintzarria zeramala? Ark adierazten zuen Jauna zeramatala gaizki zegoenarengana. Eta bidean zijoazela norbait ikusi ezker, txilin-txilin-txilin jotzen zuen.

Bidez bide joaten ziran elizakoak eramatera. Ez zegoen joaterik lasterbideetatik. Errespetu falta izango zitekeen edo apaizaren utsegiteetako bat. Gurdibideak izaten ziran errespetagarriak ekintza aietarako.

Bide berean norbait gurutzatzen bazuten, norbait ura zegoen zegoenean belaunikatu egingo zan. Urrun samar ikusten zanari ere txiliña jotzen zitzaion. Soroan aitzurrean edo zelaian belar-lanetan ari ziranak txapela erantzi oi zuten txilin-otsa entzuteaz bat, arik eta urrutiratu arte. Eta *Paternosterren* bat errezatu.

Gaixoaren etxeok ere zai egon oi ziran elizakoak noiz elduko. Arropa txukunak jantzita baita ere, errespetu aundiz, Jauna etxera zetorrela-eta. Gero, bakoitza bere lanetara. Eta apaizari eta sakristauari zerbait eskaiñi oi zitzaien platera txuri batean: gailleta batzuk eta ardo pixka bat, edo orrela.

Orain artekoa ari naiz kontatzen egunez eta eguraldi ona buruan dedala. Kontu atera gauez ere gertatzen zala elizakoak eraman bearra. Orduan, sakristauak esku batean zintzarria eta bestean farola edo esku-argiren bat izaten zuen. Okerrrena, berriz, eguraldi txarra zanean. Orduan, aterkia edo mantaren bat burutik artuta, aal zan bezela. Baiña errespeturik galdu gabe.

Tristura aundia sortzen zuen, etxeren batera elizakoak zijoazela ikustean. Eta are aundiagoa, norberaren etxera zetozenean.

Leenago nioen gurdibidea edo bide zabala errespetagarri zala zenbait ekintzatarako. Bai orixe. Bide zabala gorputz-bidea bait zan. Baserrian norbait iltzen zanean, illotz-kutxa sorbaldatan lau laguneren artean eramaten zan oiñez elizaraiño, naiz eta kilometroak izan bidean.

Sei gizonezko, sei mutil, autatzen ziran artarako. Laurek eraman, baiña bi txandatzeko. Orain aurrekoak txandatu eta gero atzekoak. Ez bait zan neke berdiña izaten beti, aurrean eta atzean. Bidearen arabera. Goraka zanean, atzekoentzat zan nekea. Eta beeraka zanean, aurrekoentzat. Baiña nioena: beti bidez bide.

Baziran bideak erreka ondotik pasatzen ziran uneak zituztenak ere. Eta ur aundiak ziranean, bidea pixka bat urak artuta egon arren, andik pasa bearra zegoen illotza, ondoren zijoan jendea naiz eta pixka bat alderatu.

Eta elizkizuna amaitzean, berriro leenago nioen bezela eramaten zan illotza kanposanturaino: sorbaldatan.

Badakizue errietako kanposantuak beti erritik gora izaten dirala; eta toki batzuetan naiko urruti, gaiñera. Uraxe izaten zan nekagarria. Leenago bi edo iru kilometroan joan baziñan illotzarekin, gero, berriz, eliza nagusitik kilometro erdi edo kilometro bat kanposantura. Eta goraka.

Ni ere izan nintzan bein gorputz-jasotzaille, eta aipatu ditudan bide-luzeera aiek egin genituen. Sasoikoa nengoen, baiña jolaserako gogoak aldeginde geratu nintzan. Begira egoteko ere ez zan atsegiña ura. Eta azpian joateko, txarragoa.

Jasotzaille nioen, bai. Jasotzailleak deitzen zitzairen illotza zeramatenei. Gero, amaiketakoren bat ematen zitzairen, orduko illetak beti goizez izaten ziranez.

Geienez, auzoetako mutillak izaten ziran lan artarako autatuak. Eta leenago ez det esan, baiña ilkutxa etxera eramatea ere oiñez eta bidez egiten zan. Artarako ere auzoko edo auzoetako bi izaten ziran. Alde banatan jarrita, bat aurrean sorbalda batez eta bestea atzean beste sorbaldez.

Orra, ba, garai bateko oiturak eta eginbearrak.

*Illotza sorbaldatan
nunai mendiz mendi,
atera izandu zan
amaika izerdi.
Oiturak berdin ziran
alderdiz alderdi.
Gaur erosoago da,
eta ala bedi.
Tristurari nekea
kenduta, gaitz erdi.*

El Diario Vasco, 2005-11-16

ZENDOIA, Nikolas (2008). *Sasi guztien gaiñetik*. [Argitalpena: Pello Esnal]. Donostia: Auspoa liburutegia 308. (235-237).